

Легенди з Книги Джунглів

Ред'ярд Кіплінг

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Білий тюлень

Тихенько, дитинко, бо вечір минає,
На темній водиці вогонь блимотить.
Хай місячне сяйво тебе привітає,
В обіймах у моря впокоєний ти.
Де хвилі зійшлися, там солодко спиться,
Влягайся, маленький! Сьогодні вночі
Шторми та акули давно вже послули,
І ти у обіймах у моря спочинь...

Тюленьча Колискова

Це трапилося кілька років тому на березі Новастошнаг, що на північно-східному узбережжі острова Святого Павла, далеко-далеко у Беринговому морі. Лімершин – маленька пташка волове очко – розповів мені цю історію. Його, знеможеного, прибило на пароплав, яким я плів до Японії. Я забрав його до каюти і кілька діб відігрівав та відгодовував, доки він зміг летіти далі на острів Святого Павла. Лімершин був маленькою непоказною пташкою, та говорив лише правду.

Ніхто не плавав до Новастошнагу, хіба як у справах, а єдиними живими створіннями, що мали там справи, були тюлені. Літніми місяцями сотні й сотні тисяч тюленів виходили на берег із холодного сірого моря, бо ж берег Новастошнаг був для них найкращим на світі місцем.

Морський Ловець добре це знав і плів сюди щовесни, куди б не заносила його доля за довгу зиму. Стрімко, наче торпедний човен, він плів просто до Новастошнагу, де цілий місяць невтомно бився зі своїми побратимами за місце на скелястому березі, якомога ближче до моря. Морському Ловцеві було чотирнадцять років, він був велетенським сірим тюленем із густою гривовою хутра за головою і довгими, гострими іклами. Коли він підводився на передніх

плавцях, то сягав чотирьох футів заввишки, і заважив би майже сімсот фунтів, якби знайшовся сміливець, ладний зважити його тушу. Його тіло було помережане шрамами – свідченнями минулих диких битв, але він щомиті ладен був розпочати нову й перемогти в ній. Спершу він відводив погляд, вдаючи, що боїться дивитися супротивникові у вічі, а потім блискавкою кидався на сердегу й міцно стискав щелепи на загривку, доки переможений тюлень не починав благодіяти милості. Тоді Морський Ловець відпускав його, і неборака міг забиратися геть. Якщо ще міг...

Утім, Морський Ловець ніколи не нападав на хворих чи поранених, бо це було проти Берегових Правил. Він тільки й хотів, що місця на березі для своєї родини. Тільки от у чому заковика – такий самий інтерес щовесни мали ще сорок-п'ятдесят тисяч інших тюленів. Тому запеклі битви, гарчання, свист та скавуління не вщухали на березі Новастошнаг, зливаючись у моторошне ревисько.

Із невеличкого пагорба, що зветься гора Гатчінсона, можна було спостерігати за нескінченними тюленьчими боями на три з половиною милі в обидва боки уздовж пляжу, а у морських хвилях виднілися ще тисячі, що поспішали на берег, аби долучитися до великої битви. І вони билися на межі прибою, билися на піщаному пляжі, билися на прибережних скелях, бо ж були такі самі пришелепкуваті та вперті, як усі чоловіки. Їхні дружини ніколи не припливали до Новастошнагу раніше, як наприкінці травня чи навіть на початку червня, бо анітрохи не хотіли, щоби їх подерли на клапті. Молоді тюлені до чотирьох років, яким рано ще було заводити родину, виходили на берег за півмилі від поля бою і гралися на пісочку, збиваючись великими гуртами і нещадно тирлюючи берег. Вони називалися олущиками – підлітками – і їх того року лише довкіл Новастошнагу зібралося від двохсот до трьохсот тисяч.

Морський Ловець щойно завершив перемогою сорок четвертий двобій, коли припливла Меткаг, його лагідна, гладкошкіра і мила дружина. Він зловив її за загривок і потяг до відвойованої ділянки, примовляючи:

– Запізнилася, як завжди! І де тебе носило?

За довгу весну на березі Морський Ловець майже нічого не їв, тому й настрій у нього був препаскудний. Меткаг добре це знала і знала також, як слід поводитися у такій ситуації. Вона награно роззирнулася довкола і проспівала:

– Ой який ти милий! Вибрав наше старе місце!

– А то ж як! – гмикнув Морський Ловець. – Та ти глянь на мене!

Із кількох ран на його тілі й досі сочилася кров, одне око запливло, а боки були посічені кривавими пасмугами.

– Ох, ці чоловіки! – похитала головою Меткаг, обмахуючись плавцем. – І чого б вам не позаймати собі тихенько свої місця? Ти виглядаєш так, наче побився із китом-убивцею.

– Я від середини травня тільки те й роблю, що б'юся. Цього року на пляжі безбожно багато наброду. І я бачив щонайменше сотню тюленів із Лукканону – місця собі тут шукали! І чого ото вдома не сидиться?

– Мені завжди здавалося, нам би було значно краще йодлювати на Видрячому острові, аніж у цій перенаселеній місцині... – протягнула Меткаг.

– Тю на тебе! На Видрячий острів пливуть самі олушки. Якби ми туди подалися, всі би вирішили, що я злякався! Мусимо поводитися гідно, моя люба!

Морський Ловець гордовито вмовив голову поміж передніх плавців і вдавав, ніби збирається заснути, та крізь прищулені повіки і далі сторожко спостерігав, чи не наривається бува хтось на нову бійку. Тепер, коли на березі до тюленів додалися їхні дружини, гамір стояв такий сильний, що аж заглушував рев океану. На око

там було десь біля мільйона тюленів: старих тюленів і матерів-тюлених, малят і олущиків. І усе тюленяче плем'я билося, борюкалося, йодлювало, мукало і гралося разом. Вони то пірнали в океан, то виповзали на берег цілими юрмищами, а то й гризлися між собою, вилягалися на березі куди око сягало, а над ними висів густий туман. Над Новастошнагом майже завжди тумани, що розвіюються, хіба як сонце пригріє особливо гаряче, а вже тоді повітря аж тремтить веселковою прозорістю, на недовгий час.

Котик, дитинча Меткаг, народився у самій гущі цієї веремії, ловкенький він видався, із блакитними очками, як у кожного тюленяти, а ось його шерстка здалася матері дуже дивною.

– Морський Ловче, – врешті покликала вона свого чоловіка, – наш малюк, схоже, буде білим!

– Сушені краби та водорості у панцирі! – гмикнув Морський Ловець. – Такого ще світ не бачив – білий тюлень!

– Немає ради, – озвалася Меткаг, – тепер, отже, побачить!

І вона заспівала дитинчаті протяжну й лагідну колискову з тих, які співають тюленихи своїм малим.

До півроку до моря не лізь, малий,

Доки старші плавати не навчать.

Бо там хитавиця, ще й кити-убивці

Недобрі до тюленят.

Так, недобрі для тюленят, малий,

Недобрі й лихі, хоч бери й тікай!

Та виростеш дужий, тоді все байдуже –

У море сміло рушай!

Звичайно, малий спочатку слів не розбирав. Лише повзав під материним боком і навчався ховатися, коли батько б'ється з іншими тюленими і вони гарикають та качаються по скелястому березі. Меткаг ходила в море здобувати їжу і годувала малого лише раз на два дні, та вже тоді він напихався, як міг, навіть трохи зверху.

Перше, що він зробив, — це поліз углиб суходолу і знайшов там тисячі своїх однолітків. Вони бавилися, мов цуценята, потім трохи спали на білому пісочку і знову гралися. Дорослі до їхніх ігор діла не мали, а олушки товклися на власному березі, тож малята могли пречудово побавитися.

Повертаючись з морських виправ, Меткаг першим ділом бігла до ігрового майданчика і кликала, як вівці кличуть ягнят, свого малого Котика, доки не чула нарешті у відповідь його слабеньке мукання. Потому вона простувала найпрямішим із прямих шляхів до свого дитинчати, розкидаючи дорогою навсібіч інших тюленят. На ігровому майданчику постійно товклися кількасот матерів, тож тюленята мусили пильнувати. Але Меткаг якось сказала Котикові:

– Доки ти не полізеш у брудну воду й не підхопиш коросту, доки не поранишся на гострому камінні й не полізеш у розбурхане штормове море, ніщо тобі тут не зашкодить.

Тюленята вміють плавати не краще за людських немовлят, ось лишень вони не почуваються щасливими, доки не навчаться. Коли Котик першого разу пішов до моря, хвиля накрила його з головою і потягнула у глибочінь, його голова опинилася під водою, а крихітні ласти не могли приборкати хитавицю, про яку, до речі, йому співала у пісні мама. Коли б його не винесло на берег наступною хвилею, він би напевне потонув.

Пізніше він навчився лежати у налитій хвилями калюжці на березі й перебирати ластами, коли нові хвилі, розбиваючись на довгому піщаному березі, злегка підкидали й опускали його у воді. Та він постійно пильнував, чи не йде велика хвиля, яка і з головою накрита може! Два тижні він учився загібати ластами, та й після того ще довгенько пхикав і рохкав, тікав і куняв подалі від хвиль, а потім повертався, доки нарешті й справді не збагнув, що належить воді.

Думаю, ви легко можете собі уявити, як добре бавився Котик із друзями, як вони видиралися на гребені хвиль чи занурювалися просто у їхню глибочінь, як вони підстрибували й бовтались у воді, тікали від великих валів далеко на берег, або стояли, поспираючись на хвости і чухаючись, геть як старші тюлені, і гралися у “Хто тут головний?” на великих слизьких каменях під берегом. Зрідка Котикові доводилося бачити тонкого кутастого спинного плавця, акулячого плавця. Він знав – то був кит-убивця Касатка, який харчувався молодими тюленьями, коли міг їх вполювати. Тоді Котик стрілою мчав до берега, а плавець розвертався і плив геть, так ніби й не цікаво йому було, що там за тюлень щойно вистрибнув із води.

Пізно у жовтні тюлені почали покидати острів Святого Павла й вирушати на Глибоку Воду. Відпливали вони родинами і цілими племенами, на березі вже не було бійок, а олушки гралися, де заманеться.

– На той рік, – сказала Котикові Меткаг, – ти теж будеш олушником, а нині мусиш навчитися, як полювати рибу.

І вони вирушили удвох Тихим океаном. Меткаг навчила Котика спати у хвилях, притиснувши ласти до тулуба і вистромивши носа з води. Немає колиски кращої за зручні й невпинні брижі океанського плеса. Коли ж Котик став відчувати поколювання у шкірі, Меткаг повідомила йому, що він нарешті набув “чуття води”. Таке поколювання, до речі, свідчило про скору зміну погоди, прихід шторму, від якого треба було тікати якнайдалі.

– Небавом, – казала Меткаг, – ти навчишся сам обирати шлях, а поки ми плистимемо за морською свинею – це такий дельфін, – бо вона дуже мудра.

Дельфіняча наука виявилась нехитрою – пірнай глибше, стрибай далі, і Котик одразу ж подався за зграєю, намагаючись не відставати.

– А як ви знаєте, куди плисти? – важко сапаючи, запитав Котик.

Ватаг закотив білясті очі й пірнув ще глибше.

– У хвіст мені коле, юначе! – пояснив він. – Отже, шторм позаду мене. Вперед-вперед! А ось при глевкій воді (він мав на увазі екватор), коли у хвості коле, значить шторм попереду – тоді розвертайся і лети на північ! Вперед-вперед! Тут недобра вода!

Це була лише одна з тих речей, яким навчився Котик. А учився він без упину. Меткаг навчила його ловити тріску та палтуса уздовж берегів та вивертати каміння, щоби дістатися до морського лина, знаходити на дні поживу, хай хоч до неї сотні метрів углиб, стрілою вриватися у косяки риби. А ще гратися у хвилях, коли небосхил осявають блискавки, чемно вітати короткохвостого альбатроса і войовничого яструба, коли ті пролітають у небі. Навчила по-дельфінячому вистрибувати з води, притиснувши до тулуба ласти і зігнувши хвоста, навчила, що не варто гаяти час на летючу рибу – вона ж бо страшенно кістлява. Мама показала, як вихоплювати рибу з косяка на плаву, і всіляко застерігала уникати будь-яких суден, а надто – з веслами. Тож не минуло й шести місяців, як Котик, коли чого й не знав про океан, то воно, можете бути певні, не мало значення. І увесь той час він на суходіл навіть не потикався.

Та одного дня Котик дрімав собі у теплих хвилях десь біля землі Хуана-Фернандеса, почуваячись розслабленим і впокоєним, як буває і з людьми, коли вони собою задоволені, аж раптом згадав про добрий м'якенький пісочок Новастошнагу за сімсот миль звідти, ігри, яких він грався з друзями, запах водоростей, ревіння тюленів і бійки. Тієї ж миті він повернув на північ. Пливучи, він зустрічав багато своїх друзів – усіх їх тягнуло до того місця. І вони вітали одне одного.

– Здоров був, Котику! Ми цього року вже олушки! Ми танцюватимемо Вогненний танок у хвилях при Лукканоні і на молодій травиці! Де ти роздобув таке хутро?

Котикове хутро тепер було майже повністю сніжно-біле, і він цим дуже пишався.

– Гей, налягай! – тільки й мовив він. – Кістки мені ниють за твердим ґрунтом!

Отак вони усі припливли на берег, де колись з'явилися на світ і де тепер, як і тоді, гарикали і билися їхні батьки.

Тієї ночі Котик танцював Вогненний танок разом із іншими однорічними тюленьями. Море горіло вогнями літньої ночі, піна позад олущиків пломеніла, мов палахке масло, а коли вони вистрибували у воді – здіймалася полум'яними фонтанами. Тоді вони повиходили на берег і повлягалися на молодих заростях дикої пшениці й переповідали історії про те, що робили минулого року в океані. Вони балакали про Тихий океан, як хлопчаки про сходжений ліс, і чудово одне одного розуміли. Потім із гори Гатчінсона побігли до моря олушики-трилітки й чотирилітки.

– З дороги, малечо! – кричали вони. – Море глибоке, а ви ще й половини про те не знаєте! Ось заждіть, обігнете мис Горн... До речі, малий, а де ти роздобув таке хутро?

– Ніде, – огризнувся Котик, – саме виростло.

І тільки-но він зібрався провчити надто цікавого тюленя, як з-за піщаної дюни вийшли двоє чорноволосих чоловіків із червоними пласкими обличчями. Котик, що ніколи доти не бачив людей, лише голову пригнув і голосно чхнув. Олушки відповзли на кілька метрів і збилися в купу, тупо витріщаючись на прибульців. А були то не хто інші, як Керик Бутерін, верховода тамтешніх мисливців на тюленів, і Паталамон, його син. Прийшли вони з невеличкого сільця, що знаходилося менш як за півмилі від тюленьчих пасовищ. Вони вирішували, кого саме з тварин заганяти у загороду (а тюленів загнати не важче, ніж овець) і забити, щоби потім пустити на шуби.

– Тю! – вигукнув Паталамон. – Диви – білий тюлень!

Керик Бутерін зблід навіть попри товстий шар сажі та сала (він був алеутом, а алеути – люди неохайні) і почав бурмотіти молитви.

– Не руш його, Паталамоне. Я зроду не бачив ніде білого тюленя. Мабуть, це дух старого Захарова! Він пропав торік у шторм.

– Та я до нього й близько не підійду! – озвався Паталамон. – Видно ж, що біду приносить! А ти правда вважаєш, що це привид старого Захарова? Я йому грошей винен...

– То не дивися на нього! – гримнув Керик. – Заганяймо краще отих чотириліток! Зазвичай за день можна оббілювати дві сотні туш, але люди в нас нові, то стане й однієї. Хутчій!

Паталамон заходився постукувати вивареними тюленьчими плечовими кістками, і олушки завмерли від жаху, сопучи й здушено рикаючи. Тоді він підійшов ближче, і вони у паніці кинулись геть від чоловіка. З іншого боку Керик гнав тюленів подалі від моря, і бідолашним тваринам навіть на думку не спадало прорватися повз мисливців до своїх побратимів. Сотні й сотні тисяч тюленів спостерігали, як вони віддаляються, та продовжували гратися, мов нічого не сталося. Один лише Котик зацікавився, що воно та до чого, і ніхто не міг йому цього пояснити. Казали лише, що кожного року протягом двох місяців люди приходять і забирають тюленів від моря.

– Піду-но я гляну, – вирішив Котик і подався за людьми.

– Білий тюлень нас переслідує! – закричав Паталамон. – Зроду не бачив, щоби тюлень сам ішов за мисливцями на бійню.

– Цить! Не озирайся, – попередив Керик. – Це привид Захарова, треба про це нашому попові розказати!

До бійні було з півмилі, та дорога туди зайняла більше години. Керик знав, що коли гнати тюленів надто швидко, вони перегріються, і тоді, коли їх білувати, хутро позбивається клоччями. Вони проминули косу з назвою Шия Морського Лева, пройшли повз будинок ткача і нарешті потрапили до солеварні, з якої видно було

тюленів на пляжі. Котик не відставав. Він важко відсапував і чудувався. Здавалося б, вони вже мали бути на краю світу, але й досі було чудово чути ревище тюленів з берега, як ото потяг реве, виїжджаючи з тунелю. Керик сів на загорожу, дістав великого годинника і тридцять хвилин чекав, доки тюлені охолонуть. Котик відчував, як туман осідає краплями у його гриві. Тоді десятеро чи дванадцятьоро людей із важкими і довгими довбнями, пооббиваними на кінцях залізом, вийшли з хатини. Керик вказав їм на кількох тюленів, що мали подерту шкіру, і ті випхали тварин з гурту важкими, оббитими моржовою шкірою чоботами.

– Почали! – скомандував тоді Керик, і люди як могли швидко почали молотити тюленів довбнями по головах.

Не минуло й десяти хвилин, як малий Котик уже не міг би впізнати своїх друзів, бо їхні шкіри були поздирані від носа і до задніх ластів та складені на купу. Це вже було для нього занадто – він розвернувся й стрімголов помчав (а тюлені можуть дуже швидко бігати на короткі відстані) назад до моря. Його молоденькі вуса стояли сторч від жаху. Добігши до Шиї Морського Лева, він увігнався у прохолодні хвилі й скорботно заухкав. На березі вигрівались морські леви, і хоча переважно вони на тюленів не зважають, один з них похмуро запитав:

– Що за шум?

– Ску-ушні-і-і, оче ску-ушні-і-і... – проплакав Котик.

Це значило: “Я дуже самотній”.

А потім додав:

– Вони повбивали всіх олущиків на узбережжі!

Морський Лев кинув оком уздовж берега.

– Дурниці! – пирхнув він. – Твої друзі й далі онде галасують. Мабуть, ти бачив, як старий Керик збирає шкіри. Він так промишляє вже тридцять років.

– Це жахливо, – озвався Котик, загрибаючи назад, утримуючись на стрімкій хвилі прибою нерухомо за три дюйми від гострих прибережних скель.

– Добре виконано, як на малька! – пирхнув Морський Лев, зацінивши вправну Котикову плавбу. – Мабуть, з твоєї точки зору це жахливо, але доки ви, тюлені, повертатиметеся сюди рік за роком і не знайдете собі острова, де не було би людей, вас і далі вестимуть на забій.

– А що,десь є такий острів? – перепитав Котик.

– Я вже дванадцять років плаваю за палтусом, але нічого схожого не бачив. Але послухай – ти, схоже, кращий за своїх побратимів, – можеш поплисти на Моржачий Острів і побалакати з Морським Знахарем. Раптом йому щось відомо. Тільки не рвися так – туди плисти більше шести миль. На твоєму місці я би десь передрімав, малий!

Котик вирішив, що це слушна думка, тому поплив на рідний берег, виліз і проспав півгодини сторожким і неспокійним тюленьчим сном. Опісля він поплив просто до Моржачого Острова, невеличкої скелі майже просто на північ від Новастошнагу, де не було нічого, окрім чайчиних гнізд, і де вилазили на суходіл моржі.

Котик виліз із моря зразу біля Морського Знахаря – великого, гидкого, бородавчатого моржа з товстою шиєю і довгими іклами. І хоча з цим найбільшим із моржів північних обводів Тихого Океану було значно легше мати справу, доки він спав (а він таки спав, доки морський прибій лагідно омивав його п'яти), Котик сміливо підплив до нього і гукнув, що аж чайки знялися над берегом:

– Прокидайся!

– Гах-гох-гух! Що таке?! – загарчав Морський Знахар і копнув моржа, що лежав біля нього, той – іншого, той – ще іншого. І так аж доти, доки попрокидалися усі моржі на острові й стали роззиратися навсібіч, що воно за буча така знялася, та малого тюленя ніхто не

помічав.

– Привіт! Я тут, – чемно озвався Котик, хитаючись на прибережних хвилях, мов білий поплавок.

– Он воно що! З тебе що, шкіру злупили? – пирхнув Морський Знахар і усі моржі втупилися у Котика, як часом компанія літніх джентльменів дивиться на малого хлопчика.

Та Котик просто не міг спокійно слухати про лупіння шкур, тож він знову крикнув:

– Агов, чи є десь таке місце, де могли би жити тюлені, і де люди ніколи би їх не знайшли?

– Сам пошукай! – буркнув Морський Знахар і заплющив очі. – Геть! Ми заклопотані!

Тоді Котик по-дельфінячому стрибнув подальше від моржа та взявся дратуватися:

– Слимакоїд! Старий Слимакоїд!

Він знав, що Морський Знахар за усе життя не зловив ані рибинки, а харчувався морськими молюсками та водоростями, хоча й вдавав дуже грізну особу. Звичайно ж, усі навколишні птахи, від найменшого пташеняти до найстаршої чайки, які ніколи не втрачали нагоди з когось покпинити, і собі підхопили його крик. За словами Лімершина, хвилин зо п'ять на Моржачому острові й рушничного пострілу не почули би – так галасували усі його мешканці.

– Слимакоїд! Старий слимакоїд! – кричали птахи, а моржі сахалися на всі боки, марно намагаючись зловити нечем.

– То скажеш, чи ні? – запитав Котик, перекикуючи гамір.

– Знайди Морську Корову, – нарешті сказав Морський Знахар, – коли вона ще жива, вона тобі скаже!

– А як мені упізнати Морську Корову? – спантеличено перепитав Котик.

...

Далі — у повній книжці «Легенди з Книги Джунглів».
nashaknyga.com.ua